

Asia: VN/7206/2020

HE terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta; Valmiutta ja häiriötilanteiden hoitamista koskevat säädökset

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon antajan organisaatio

Valtion viranomainen

Muita kommentteja

STUK pitää ehdotettuja lakimuutoksia oikeansuuntaisena niiden harmonisoidessa nykyisiä hajanaisia sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskäytäntöjä. Lakiluonnoksen vaikuttava toimeenpano edellyttää kuitenkin erillisohjeistusta. STUKin käsityksen mukaan lakiluonnoksella on esitetyssä muodossaan vain pieniä vaikutuksia varautumiseen säteilyvaaratilanteisiin. Näihin varautumisen kannalta STUK pitää tärkeänä, että ympäristöterveydenhuolto liitetään mahdollisimman pian osaksi lakiehdotuksessa kuvattua kokonaisuutta. Avoimeksi jää lukuisia kysymyksiä, jotka liittyvät erityisesti hallinnonalojen rajat ylittävään koordinointiin. STUK pitääkin tärkeänä, että jatkotyössä tarkastellaan myös eri hallinnonalojen viranomaisten toiminnan ja tilannekuvan koordinaatiota.

STUK muistuttaa, että lakiehdotuksen mukaista terveydenhuollon varautumista toteuttaessa on tärkeää huomioida yhteensopivuus muiden sektorien viranomaisten valmiussuunnitelmien kanssa. Yksi lähtökohta ovat yhdenmukaiset suunnitteluperusteet sekä riskinarviot. Toisin kuin muissa Pohjoismaissa, Suomessa ei ole valtiollista valmiustoimintaa koordinoivaa viranomaista, vaan vastuut määräytyvät hallinnonaloittain ja alueellisesti. Monissa mahdollisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa on kuitenkin alueelliset- ja/tai hallinnonalat ylittäviä vaikutuksia. Lisäksi muiden hallinnonalojen viranomaisten tekemät toimet voivat vaikuttaa terveydenhuollon tilanteeseen ja terveydenhuollon tilanne voi vaikuttaa muiden viranomaisten päätöksiin.

Näistä syistä STUK pitää tärkeänä, että viranomaisilla ja terveydenhuollon tilannekuvan muodostamisesta vastuussa olevilla olisi käytössään yhteinen toimintamalli ja tilannekuvajärjestelmä, joilla varmistetaan tilannekuvan yhtenäisyys ja välittyminen kaikille sitä tarvitseville organisaatioille.

Edellä esitettyjen seikkojen vuoksi STUKin näkemys on, että tehokas ja vaikuttava valmius- ja varautumistoiminta Suomessa edellyttää jatkossa sekä alueellisen koordinoitijärjestelmän että valtakunnallisen koordinoitikehikon luomista sekä tämän mahdollistavaa sääntelyä.

Näkemyksenne ehdotetuista sosiaalihuoltolain muutoksista

-

Näkemyksenne ehdotetusta terveydenhuoltolain muutoksista

Lakiluonnoksen mukaan sairaanhoitopiireille, joissa on yliopistollinen sairaala, annettaisiin tehtäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisen valmiussuunnittelun johtaminen ja yhteensovittaminen (terveydenhuoltolain 42 a §). Lakiluonnoksessa ei sen sijaan oteta kantaa siihen, miten tai millä tavoin johtamisvastuut sairaanhoitopiirin sisällä olisi määriteltävä. Tämä jättää vastuiden määrittelyn STUKin näkemyksen mukaan liian avoimeksi ja epäselväksi. STUK esittää, että lakiin sisällytettäisiin säännös, joka velvoittaisi sairaanhoitopiirin, jossa on yliopistollinen sairaala, laatimaan ja ylläpitämään kuvausta organisaation sisäisistä valmiusvastuista ja niihin liittyvistä tehtävistä. Samalla voitaisiin säätää siitä, mitä tietoja kuvauksen olisi vähintään sisällettävä. Tämä olisi tärkeää, jotta varautumisen ja valmiuden rakenteet organisaation sisällä olisivat riittävän selkeät, jotta ne käytännön tilanteessa tukisivat tehokkaan viranomaisyhteistyön toteutumista.

Sosiaali- ja terveystoimen varautumisvastuun osoittaminen ERVA-alueille synnyttää varautumisen näkökulmasta uuden aluejaon, joka eroaa mm. valtion aluehallinnon, pelastustoimen tai maakunnallisten varautumisen yhteistyöverkostojen noudattamasta aluejaosta. Tältä osin on tärkeää, että mm. riskinarviot ovat riittävän koordinoituja ja että sosiaali- ja terveystoimen valmiussuunnittelussa osallistetaan riittävällä tasolla myös eri sidosryhmiä.

Huomiota pitäisi kiinnittää siihen, että valmiussuunnittelu ja varautuminen ulotetaan sairaanhoitopiirien sisällä kattamaan myös tarvittavat tukitehtävät, kuten laitos- ja jätehuolto. Esimerkiksi jos kyseessä olisi säteilyvaaratilanne, jossa säteilystä kontaminoituneita henkilöitä tulisi sairaalaan, olisi laitoshuollolla myös runsaasti vaativia tehtäviä ja samoin sairaalan jätehuolto olisi uudessa tilanteessa, jonka hoitaminen saattaisi vaatia asiantuntemusta ja apua STUKilta tai muilta viranomaisilta.

Annettu lakiesitys keskittyy terveydenhuollon ja sosiaalitoimen varautumiseen, mutta säteilyvaaratilanteissa, kuten monissa muissa mahdollisissa häiriötilanteissa, ympäristöterveydenhuollon organisaatiot ovat tärkeitä toimijoita. Myös näiden toimijoiden tilannekuvan ja koordinoinnin yhtenäistäminen on tärkeää. Tämän vuoksi STUK pitää tärkeänä, että ympäristöterveydenhuolto liitetään mahdollisimman pian osaksi lakiehdotuksessa kuvattua valmiuskokonaisuutta.

Koskinen Kaisa
Säteilyturvakeskus

Välimäki Minna
Säteilyturvakeskus